

Weidevogels beschermen - hoe doe je dat?

Weidevogels zijn geliefd bij het grote publiek; ze horen bij het Nederlandse landschap - in ieder geval bij het Nederland van de 20e eeuw. Die eeuw zag eerst de grote bloei van de weidevogels in het kielzog van de modernisering van de landbouw (meer gras, meer voedsel) en vervolgens de grote neergang van weidevogels als gevolg van diezelfde modernisering.

Toen Kievit en Grutto volop profiteerden van de verbetering van de weiden, verdwenen de specialisten van schrale vochtige weiden: Kempshaan en Watersnip. Nu zijn het de ganzen die volop profiteren van de almaar toenemende grasgroei en raken Grutto en Kievit in een neerwaartse spiraal. De vraag is: is er nog plek voor de Grutto, de Kievit en de Tureluur in de moderne veeveelt? Is er misschien nog een hoekje voor Slobeend en Zomertaling? Eén ding is duidelijk: bedrijfsvoering die onder optimale omstandigheden een maximale productie van melk realiseert, laat vrijwel geen ruimte voor de weidevogels.

Einde verhaal?

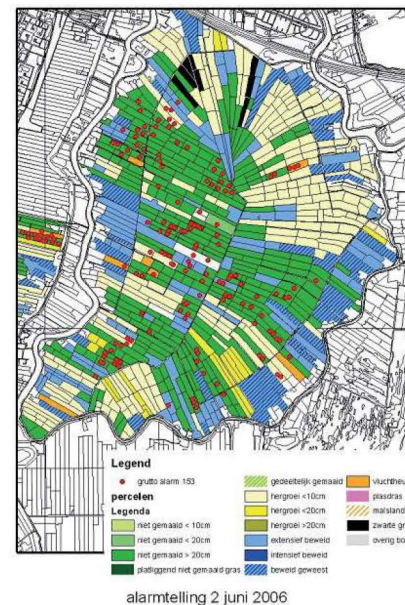
Dat hoeft niet. Ten eerste zijn de omstandigheden voor de bedrijfsvoering lang niet overal optimaal, ten tweede zijn er altijd boeren die niet zo nodig het maximale uit een vierkante meter gras willen halen - al was het maar omdat een maximale productie niet hetzelfde is als een maximaal inkomen. De toekomst van Kievit, Tureluur, Grutto, Scholekster en Slobeend hangt af van de mate waarin de boeren er in slagen een evenwicht te vinden tussen natuur en euro's. In Amstelland zoeken de boeren die lid zijn van de Agrarische

Natuurvereniging (ANV) De Amstel naar dat evenwicht.

Toen de bescherming van weidevogels begon, lag de nadruk op het opzoeken en markeren van nesten, zodat de boer er bij het maaien omheen kon werken. Inmiddels is duidelijk dat deze maatregel voor de Grutto zeker niet voldoende is. Als de kuikens begin mei in een kaal gemaaid polder hun ei uitstappen, is de overlevingskans vrijwel nihil. De afgelopen tien jaar is gezocht naar een aanpak die de overlevingskansen van de kuikens vergroot. Als dat lukt, hoeft de Grutto deze eeuw niet uit te sterven. In Amstelland hebben we de afgelopen zes jaar door middel van experimenten in het beheer en precieze vogeltellingen geprobeerd kennis te verzamelen over een effectieve aanpak.

Polder de Rondehoep

Toen de Vogelwerkgroep Amsterdam in 1972 de weidevogels in Polder de Rondehoep telde, kwam men uit op ongeveer 250 tot 265 paar Grutto's (17 paar per 100 ha.) en 180-200 paar Kieviten (Mededelingenblad VWGA, 11e jaargang no.1, p.3). De inventarisatie was niet zomaar wetenschappelijke nieuwsgierigheid. Het was een poging een argument te leveren tegen

Linksboven: Resultaten alarmtelling Grutto in 2006.

Rechtsboven: Eind mei: het hart van de Rondehoep is nog niet gemaaid.

Rechtsonder: Resultaten alarmtelling Grutto in 2009. De felgroene percelen worden extensief gebruikt om de kuikens van Grutto's en andere weidevogels een goede overlevingskans te geven. Op de lichtgroene percelen worden de nesten opgespoord en wordt er om de nesten heen gemaaid.

FOTO: HARM BOTMAN

de aanleg van de A9 die de noordpunt van de polder dreigde af te snijden. De weg kwam er en de polder werd een flink stuk kleiner. Toen de eerste tellingen en experimenten in 2005 werden gestart, troffen we 185 paar Grutto's aan in de verkleinde polder en daarmee blijft het aantal op ongeveer 17 paar per 100 hectare. De neergang van de Grutto die we in Nederland zien, was aan deze polder voorbijgegaan. Voor een deel is dit het gevolg van de kenmerken van

de polder en de bedrijfsvoering: de veenpolder is vrij nat zodat bepaalde delen pas laat in het seizoen bewerkt worden. Een andere factor is het grote aantal kleine bedrijven die allemaal een eigen aanpak hebben, zodat de variatie in het grasgebruik groot is. In 2005 bleek de situatie van de gruttkuikens weinig florissant. Naar schatting was 70% van de vogels niet succesvol in het groot brengen van de kuikens. We leerden direct een belangrijke les.

Er was wel een aantal percelen waar niet gemaaid was, maar het gras stond er zo hoog, dat er geen kuiken kon lopen. Zomaar het maaien uitstellen is geen oplossing, de groei van het gras moet worden afgeremd.

In 2006 leerden we weer een belangrijke les. Eind mei liep maar liefst ruim 80% van de naar 225 paar gegroeide populatie met kuikens. Dit ongekende succes was te danken aan... de regen! Iedere dag van mei 2006 vielen er buien, het gras groeide traag, de boeren konden niet maaien en de Grutto's plantten zich voort als konijnen.

In 2008 deden zich belangrijke ontwikkelingen voor. Na een voorbereiding van decennia werd (twintig tot dertig jaar later dan overal elders) een ruilverkaveling in de Rondehoep doorgevoerd. Onderdeel van de ruilverkaveling is een verlaging van de waterstand in een groot deel van de polder en een verhoging van de waterstand in het hart van de polder. Dit deel, ongeveer 160 ha., werd eigendom van Land-schap Noord-Holland en de boeren richten het gebruik van deze graslanden geheel in op de weidevogels. Doordat de reguliere percelen waar laat wordt gemaaid tegen dit reservaat aanliggen, wordt een blok van ongeveer 300 ha. (van de 1000 ha.) optimaal beheerd voor weidevogels. Maaien vindt hier pas plaats in de maand juni. In 2009 werden opnieuw meer dan 200 paar Grutto's geteld.

Uitbreiding succesvolle aanpak

De lessen die we hebben geleerd, hebben we zoveel mogelijk toegepast in heel Amstelland. Niet alleen in Polder de Rondehoep, maar ook in de Bovenkerkerpolder, de Duivendrechtse Polder, de Bullewijker- en Holendrechtse polder (met als succesmaatregel het bekende "Landje van Geijssel"), de Middelpolder, de Uithoornse

Polder en de Kalslagerspolder. In al deze polders is in kaart gebracht waar hoeveel Grutto's broeden. De boeren die dit land gebruiken zijn door ANV De Amstel allemaal benaderd met het verzoek om, tegen een vergoeding die de provincie betaalt, zoveel hectares extensief te gebruiken als er nodig is voor de veiligheid van de kuikens. Overal hebben we onze wensen kunnen realiseren. In de Bovenkerkerpolder zijn we zelfs bezig door het verhogen van de waterstand op regulier land condities te scheppen die eigenlijk alleen in reservaten gewoon zijn. 700 ha. grasland wordt nu gruttovriendelijk beheerd. In theorie is dat genoeg voor 500 paar in Amstelland. Er is nog een belangrijke factor in het regionale gruttosucces: dat beest met rode pluimstaart is opvallend zeldzaam.

De komende jaren zal moeten blijken of deze aanpak werkt en in de toekomst blijft werken. Hoopgevend is dat, terwijl gemiddeld het aantal Grutto's in Nederland dramatisch afneemt, de aantallen in Amstelland met wat schommelingen al decennia vrijwel stabiel zijn.

Zorgelijk is dat terwijl de ene afdeling van de provincie subsidie verleent om de weidevogels te beschermen, de andere afdeling rare fratsen uithaalt. Zoals de noordpunt van de Rondehoep werd afgesneden door de A9, zo raken we nu de zuidpunt van de Bovenkerkerpolder kwijt door de omlegging van de N201. De natuur die verloren gaat, zal de provincie herstellen. Welke natuur gaat verloren? Precies: zeer rijk weidevogelland. Wat is de compensatie die de provincie wil uitvoeren? Precies: bomen, moeras en wandelpaden. Daarmee wordt geld dat is bedoeld om Grutto's te beschermen ingezet om ze nog eens uit een extra groot gebied weg te pesten.

Mark Kuiper

Geen weg door Groenzone Westerpark

Het Comité Red Groenzone Westerpark is verheugd het volgende te kunnen melden: in het Ontwerp Structuurvisie Amsterdam 2040, dat het college van B&W op 15 december 2010 aan de gemeenteraad ter vaststelling heeft voorgelegd, is het oorspronkelijke plan om de Bos en Lommerweg te verlengen met een bovengrondse verkeersweg dwars door Westerpark en de volkstuintuinen Nut & Genoegen en Sloterdijkmeer gewijzigd.

Mede dankzij de grote inzet van diverse organisaties en duizenden individuele bewoners, het indienen van zienswijzen en het zetten van een handtekening op één van de petitielijsten of op westerpark4all.nl, is het college overtuigd geraakt van het belang van Groenzone Westerpark, inclusief de volkstuintuinen, voor de leefbaarheid in westelijk Amsterdam. Wat houdt

de wijziging van de oorspronkelijke plannen in?

In eerste instantie zal worden bekeken of er wel een extra weg nodig is. Mocht dit het geval zijn, dan behelst het voorstel ondertunneling

op een andere plek, te weten meer oostelijk ter hoogte van de kinderboerderij in het Westerpark naar de nieuwe in- en uitgang van het Foodcenter (de Markthallen).

Mocht een tunnel financieel niet haalbaar zijn, dan zal er geen doorsnijding van de Groenzone Westerpark met een weg komen. Meer informatie is te vinden op westerpark4all.nl.

Het herziene Concept Structuurvisie is op 24 november en 1 december 2010 in de raadscommissie Bouwen, Wonen en Klimaat behandeld. Beide vergaderingen waren openbaar. Op 24 november kon men inspreken en de ingediende zienswijzen mondeling toelichten. Op 17 februari 2011 is de herziene Structuurvisie 2040 vastgesteld door de gemeenteraad.

Ria Hoogendijk

•••••
 • Het comité Red Groenzone Westerpark
 • feliciteert iedereen met dit behaalde
 • resultaat en bedankt iedereen die mee-
 • geholpen heeft dit 'kleine puntje' uit de
 • Structuurvisie onder de aandacht van
 • velen te brengen en daarmee een ket-
 • tingreactie op gang heeft gebracht.
 •••••

FOTO: PATRICK KOELEMAN

Waternall, Westerpark, 3 december 2010